

Az agrár-mérnök tanár képzés munkaerő-piaci igényeinek felmérése a Dél-dunántúli régióban

Farkas Tamás Péter

Összefoglalás Napjainkban lejátszódó globális gazdasági, munkaerő-piaci összetett folyamatok, átalakulások közepette egyre inkább fontos, hogy mindenki tisztában legyen a saját képesítéséhez hozzárendelt valós munkaerő-piaci értékkel, így a diplomások számára is lényeges, hogy jól tájékozódjanak a munkaerőpiacon, megismerhessék diplomájuk értékét, a leendő elhelyezkedési lehetőségeiket. A Kaposvári Egyetemen 1996 óta folyik agrár-mérnök tanár képzés. A kutatás célja, az agrár-mérnök tanár képzés megítélésének, értékének, használhatóságának kiderítése, információ, adatbázis gyűjtése az agrár-mérnök tanárok elhelyezkedéséről, munkájáról, munkakörnyezetéről és azok összefüggéseiről. Az agrár-mérnök tanárok potenciális elhelyezkedési lehetőségeit, a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakoktatást végző iskoláit kutattam fel és körükben végeztem el a vizsgálatokat. Elsődlegesen primer kutatásokra kívántam alapozni, melynek eszköze a kérdőíves adatfelvétel volt. A kutatás eredménye, haszna, hogy a beérkezett adatok elsődleges visszajelzést jelentenek az agrár-mérnök tanár képzésről a Kaposvári Egyetem számára, a felmért munkáltatói megítélés a képzés minőségéről megerősítheti az eddigi agrár-mérnök tanári képzési rendszert. Vizsgálat fő következtetései, hogy a legtöbb mezőgazdasági szakképzést folytató intézmény alkalmaz agrár-mérnök tanárokat, igény van az alkalmazásukra, létszámuk bővíthető. Ez a diploma piacképes, ugyanakkor a képzés pedagógiai, gyakorlati modul részét erősíteni indokolt.

Kulcsszavak agrár-mérnök tanár • munkaerő-piaci elemzés • dél-dunántúli régió

Bevezetés

Kutatásom publikálásakor végzős agrár-mérnök tanár szakos hallgató vagyok. Választásom erre a szakra történő jelentkezésemkor nem volt kérdéses az állattenyésztő mérnöki alapképzés elvégzését követően. Hiszen az agrárium, a mezőgazdaság iránti vonzalmam és szeretetem mellett mindig is érdekelt, csábított a tanári pálya. Ugyanakkor bevallom ez nem csak szeretet kérdése volt nálam, hanem tudatos döntés, ugyanis úgy gondoltam, hogy a mérnöki diploma után megszerzett tanári diplomával ütőképesebb lehetek majd a munkaerő-piacon, nagyobb esélyem van az elhelyezkedésre.

A kérdésem az, hogy vajon ez csak egy megérzés, gondolat, vagy pedig egy tudományos munkával kiválóan alátámasztható tény. Ezért is gondoltam úgy, hogy

egy kutatás keretében meg szeretném vizsgálni az agrár-mérnök tanárok elhelyezkedési lehetőségeit, mely hasznos információkat szolgáltathat nemcsak nekem, hanem a Kaposvári Egyetem és a képzésre jelentkezők számára is.

E témával való foglalkozásnak elméleti és gyakorlati jelentősége is van. A jelenlegi magyar kormány komoly átalakításokat tervez a magyarországi szakképzésben, agrárszakképzésben. A változás szükségszerűsége nem vitatható, hiszen az utóbbi években eltávolodott egymástól a munkaerő-piaci, a gazdasági igény és a szakképzés, továbbá csökkent a kétszemes munka becsülete, társadalmi megbecsülése; ezért nagy szükség van az agrárszakképzés átalakítására.

A rendszerváltást követően hazánk mezőgazdaságában jelentős változások mentek végbe. A privatizáció, a kárpótlások, a politika és a gazdasági érdekcsoportok hatására átalakultak, megszűntek az addig nagy számban működő tsz-ek. A népesség mezőgazdaságban foglalkoztatott aránya drámai csökkenésnek indult.

A vidéki munkanélküliek tömegeit elsősorban a szakképzetlenség teszi ki, akik képzetlenség, mezőgazdasági ismereteik családi hagyományozásból sincsenek, ugyanakkor korszerű ismeretekkel rendelkező szakképzett emberekre szükség van, akiből hiány van a munkaerő-piacon.

Magyarországon a felsőoktatásban az államilag finanszírozott helyek számát 56 ezerrel 30 ezerre kívánják csökkenteni. Hazánkban a többi nyugati országhoz viszonyítva eltérő az oktatási szerkezet, ugyanis az Európai Unióban nem jellemző, hogy az érettségizettek száma jócskán meghaladja a szakmunkás vagy szakiskolát végzettek számát. Tehát a kormányzat szándéka szerint a jövőben kevesebb gimnazista és több szakmunkás várható. Ennek az intézkedésnek a célja, hogy ne csak a leggyengébbek, a leghátrányosabb helyzetűek kerüljenek a mezőgazdasági szakképzésbe, hanem az e területen kiteljesedni kívánó tehetséges fiatalok.

Nem csak a szakképzések, a szakképző intézmények és az erre jelentkező diákok száma fog várhatóan növekedni a jövőben, hanem a tantárgyak közül a szakmai tárgyak és a szakmai gyakorlatok irányába is súlypont eltolódás várható.

A jövőbeni szakképzés és azon belül az agrárszakképzés nagyobb számú agrár-mérnök tanárt fog igényelni. Az agrár szakoktatás és az azt végző tanárok képzése nagyobb hangsúlyt, figyelmet fog kapni a közeljövőben. Az agrár-mérnök tanárok munkaerő-piaci igényeit vizsgáló kutatásom egyre inkább releváns kutatási terület lesz, mely könnyen beemelhető a tudományos és szakmai diskurzusba.

Az agrár-mérnök tanárok elsődleges, potenciális elhelyezkedési lehetőségei a mezőgazdasági képzésben résztvevő szakközépiskolák, amilyenben a tanítási gyakorlatomat is végzem.

Ezt a kutatást egy fontos kiindulópontnak, kezdetnek tekintem, mely folytatásra méltó. Munkámban nem kívántam teljes munkaerő-piaci elemzést végezni, mert e kutatás terjedelmi keretei szűkösek, ezért az agrár-mérnök tanárok pedagógiai elhelyezkedési lehetőségét vizsgáltam és azt is csak a dél-dunántúli régió vonatkozásában.

Célkitűzések

A kutatás célja, hogy kiderüljön hány agrár-mérnök tanárt foglalkoztatnak jelenleg a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakiskolái, továbbá milyen mértékű az igény a jövőbeni alkalmazásukra.

A kutatás közvetett célja az agrár-mérnökstanár képzés munkaerő-piaci helyzetének felmérése mellett, maga a mérnökstanári képzés, valamint az egyetemekről kikerült agrár-mérnökstanárok megítélésének vizsgálata.

Az, hogy milyen a képzés megítélése hasznos információt szolgáltat mind a dolgozó, mind munkát kereső, mind pedig még a jelenlegi képzésben részt vevő agrár-mérnökstanároknak is. Továbbá a képzést végző intézményeknek is, elsősorban a Kaposvári Egyetem számára, az agrár-mérnökstanári szak előre tervezhetősége szempontjából.

A cél az, hogy e kutatás visszajelzést adjon a Kaposvári Egyetemnek a jelenlegi agrár-mérnökstanár képzésről, és kijelölje annak lehetséges változtatási irányait.

A kutatás adatai által következtethetünk arra, hogy mi az agrár-mérnökstanár diploma értéke, használhatósága, tulajdonosai hogyan állják meg helyüket a munkaerőpiacon.

Cél az is, hogy egy új adatbázis jöjjön létre, melynek ezen kutatás fontos alapját képezheti. Egy későbbi árfogóbb kutatás, a munkaerő-piaci, társadalmi elemzés kapaszkodójául, kiinduló pontjául szolgáljon.

Végül a kutatás gyakorlati haszna, hogy új ismereteket szerezzünk, és tanulságokat szűrhessünk le a kapott eredményekből, melyek tükrében képesek leszünk előremutató javaslatok megfogalmazására.

Anyag és módszer

Hogy meg tudjam vizsgálni az agrár-mérnökstanárok elhelyezkedési lehetőségeit a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakképzést folytató középiskoláiban, először fel kellett őket kutatnom. Szakirodalomként kutatási forrásbázisom részét képezi még a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakképzést folytató szakközépiskoláinak összegyűjtése is, melyet a 2.-3.-4. számú táblázatban mutatok be.

2. táblázat | Tolna megye mezőgazdasági szakképzést folytató középiskolái (2012)

Megye	Iskola	Címe
TOLNA	VM DASzK, Csapó Dániel Középiskola, Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	7101 Szekszárd, Pf. 61 Tel: 74 / 311-277
	VM DASzK, Apponyi Sándor Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	7184 Lengyel, Petőfi u. 5. Tel: 06 – 74 / 582–513
	Vak Bottyán Általános és Szakképző Iskola, Gimnázium	7081 Simontornya, Hunyadi u. 15. Tel: 74 / 486-139

3. táblázat | Baranya megye mezőgazdasági szakképzést folytató középiskolái (2012)

Megye	Iskola	Címe
BARANYA	Baranya Megyei Radnóti Miklós Szakközép- és Szakiskola, Kollégium	7700 Mohács, Kossuth L.u.71. Tel: 69 / 322-106
	VM DASzK, Ujhelyi Imre Mezőgazdasági és Közgazdasági Szakközépiskola és Kollégium	7940 Szentlőrinc, Erzsébet u. 1. Tel: 73 / 570-107
	Baranya Megyei II. Béla Középiskola, Élelmiszeripari Szakiskola, Kollégium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény	7720 Pécsvárad, Vak Béla u. 8 Tel: 72 / 465-030
	VM DASzK Szakképző Iskola - VM Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium	7960 Sellye, Zrínyi Miklós u. 2. Pf. 4. Tel: 6-73 / 480-388
	VM DASzK, Szakképző Iskola - Teleki Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskola és Kollégium, Villány	7773 Villány, Mathiász J. u. 2 Tel: 72 / 492-534

4. táblázat | Somogy megye mezőgazdasági szakképzést folytató középiskolái

Megye	Iskola	Címe
SOMOGY	VM DASzK, Szakképző Iskola - Móricz Zsigmond Mezőgazdasági Szakképző Iskola	7400 Kaposvár, Guba Sándor u. 40 Tel: 82 / 314-155
	Somogyi TISZK Baross Gábor Közép- és Szakiskola	8600 Siófok, Bakony u. 2. Tel: 84 / 310-857
	Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Krúdy Gyula Tagintézményének Rudnay Gyula Szakképzője	8660 Tab, Virág u. 12-14. Telefon: 84 / 525-150
	Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Mathiász János Tagintézményi	8630 Balatonboglár, Szabadság u. 41. Tel: 85 / 351-316
	Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Dráva Völgye Tagintézménye	7570 Barcs, Latinca S. u. 13. Tel: 82 / 565-601
	Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Dráva Völgye Tagintézményének Nagyváthy János Szakképzője	8840 Csurgó, Iharosi u. 2. Tel: 82/471-353
	Educationis Oktatási Alapítvány Szakképző Iskolája	8656 Nagyberény, Templom u. 3. Tel: 84/582005
	Széchenyi Zsigmond Szakközép- és Szakiskola	8734, Somogyzsitfa-Szőcsénypuszta, Ady Endre u.8. Telefon: 36 85 312-051

Primer kutatásom fő eszköze a kérdőíves megkeresés volt.

Az agrár-mérnökstanárok elhelyezkedési lehetőségeit vizsgáltam a dél-dunántúli régióban. A kutatásom célcsoportját tehát a mezőgazdasági szakképzést folytató szakközépiskolák alkották. Így az ilyen jellegű képzést folytató 16 iskolát vettem górcső alá. Fel kellett térképeznem, hogy az adott szakközépiskolában oktatnak-e agrár-mérnökstanárok, ha igen hányan, milyen tantárgyakat tanítanak, milyen lehet az ilyen szakképzettségűek jövője.

Kulcsfontosságú volt az is, hogy a kérdőíveket milyen formában juttatom el a szakközépiskolák, az igazgatók számára. Manapság „divatosak” és sikeresek lehetnek az elektronikus formában elküldött kérdőívek, melyek az interneten könnyűszerrel kitölthetők és elküldhetők. Ezek hátránya pedig az, hogy általában a potenciális válaszadók nem érzik kötelességüknek, „muszájnak” kitölteni a kérdőívet, továbbá az ezen intézmények vezetői sok esetben még idegenkedhetnek ettől a technológiától, kitöltési módtól, ami teljesen érthető. Nem beszélve arról, hogy ezek az internetes kérdőívek valamelyest személytelenek, kevésbé hivatalosak, hiteltelenebbek lehetnek, amiből kifolyólag kevesen töltik ki azokat.

Döntésem éppen ezért esett a postai úton történő megkeresésre. A kérdőívem mellé névre szóló, udvarias kísérőlevelet is mellékeltem az igazgatók számára, továbbá egy a címemre megcímezett borítékot, hogy a visszajuttatást ezzel is megkönnyítsem.

A kutatás sikerességének érdekében olyan kérdéseket válogattam össze, melyek könnyen értelmezhetők és a kapott válaszok is egyértelműen, könnyűszerrel feldolgozhatók. 14 kérdést tettem fel, mely a kérdőíven 2 oldal terjedelmet tett ki. A kérdőívemben kvalitatív és kvantitatív kérdéseket is alkalmaztam, nem elégedtem meg a csupán eldöntendő kérdésekre adott egyszavas igen, nem válaszokkal, hanem kiegészítendő, továbbá az értékskálán is jól értékelhető összetett kérdéseket tettem fel.

Hogy a kérdőívemben feltett kérdések mögött milyen kutatási módszer is állt, mi volt az indíték, hogy azok miért is relevánsak, azt kifejtem a következőkben egyenként a kérdések tárgyalásánál.

Kérdőívem kérdései sorrendben a következők:

1. A szakmai tantárgyak oktatásához van-e agrár-mérnökstanárookra igény az ön intézményében? (Jelezze aláhúzással!)

igen/nem

A kérdőívemnek ez a bevezető kérdése, ami egyben az egyik fő kérdés is, ami részben a kutatásom címében is visszaköszön. Hogy van-e igény agrár-mérnökstanárra az adott intézményben. Attól függetlenül, hogy igény van rá, nem biztos, hogy alkalmaznak is.

2. Ha az előző kérdésre nemmel felelt, csak akkor válaszoljon az ebben a pontban feltett kérdésekre!

Miért nincs igény agrár-mérnökstanárra? (Karikázza be a helyes válasz betűjelét!)

- a) Megszűnt, vagy megszűnik az agrár szakoktatás az intézményben.
- b) Külső óraadóval oldják meg az agrár szakképzést.
- c) Az agrár-mérnökstanárt más oktatási intézmény, vagy cég alkalmazza.
- d) Egyéb ok. (Kérjük, nevezze meg az okot!)

A második kérdésre abban az esetben kellett felelni, ha az elsőre a „nem” választ adta a válaszadó. Ebből a kérdésből választ kaphattam arra, hogy az idő elteltével átalakult-e a képzés az iskolában vagyis, hogy megszűnt-e az agrár szakoktatás az intézményben, melyből szintén következtetni lehet, hogy a régióban csökkent-e esetleg a mezőgazdasági szakképzést folytató iskolák száma a dél-dunántúli régióban, továbbá ezzel párhuzamosan az igény az agrár-mérnök tanárookra. Ha az „a” választ választották, akkor feltehetőleg nem dolgozik agrár-mérnök tanár az intézményükben, ha pedig a „b”, „c” és a „d” választ választotta a kitöltő akkor az igény nem létezik további egyértelmű okait kapjuk meg.

3. Intézményükben hány pedagógus dolgozik jelenleg?

Intézményükben jelenleg fő pedagógus dolgozik.

A pedagógusok közül

- a) hány fő a férfi? fő.
 b) hány fő az agrár-mérnök tanár? fő.
 c) az agrár-mérnök tanárok közül hány fő a férfi? fő.

A harmadik kérdés segítségével egy átfogó képet kaphatok az adott intézmény pedagógus gárdájáról, nemi összetételéről és az agrár-mérnök tanárok számáról és az általam vizsgált iskolában dolgozó agrár-mérnök tanár szakma elnöiesedéséről vagy az ellenkezőjéről. Ezen adatok összehasonlítása korábbi kutatásokkal fontos tendenciákat rajzolhat ki számunkra az agrár szakoktatás jövőjét illetően, hogy az ilyen intézményekben a korábbihoz képest nőtt-e a pedagógusok, az agrár-mérnök tanárok száma, hogy a képzés még mindig erős alapokon áll-e.

4. Intézményükben az elmúlt 5 évben alkalmaztak-e új agrár-mérnök tanárokat?

Igen főt, melyből fő a férfi.

Nem.

A kérdésfeltevésemben azért választottam az 5 éves időintervallumot, mert a régi képzési rendszerben a képzés időtartama 5 év volt, továbbá következtetni lehet, az utóbbi évek új agrár-mérnök tanárok alkalmazásának a mértéke mennyire is vezetett a helyek betöltéséhez, a szakma telítettségéhez. Itt is érdekesnek tartottam megkérdezni a felvettek nemét.

5. Intézményük tervezi-e a következő 5 évben új agrár-mérnök tanárok alkalmazását?

Igen, mert

Nem, mert

Az ötödik kérdés az agrár-mérnök tanárok elhelyezkedésének várható jövőbeni esélyeit latolgatja. Szükségesnek tartottam a válaszok indoklását, hogy megtudjam az okokat, minél mélyebbre hatóan tudjam elemezni azt, hogy mi is áll a jövőbeni alkalmazások vagy nem alkalmazások háttérében, ezzel fontos folyamatokra rávilágítva.

6. Amennyiben jelenleg foglalkoztat intézményük agrár-mérnökstanárokat, úgy az alábbi kérdésekre 1-től 6-ig terjedő skálán tegye meg az értékelését. (Az 1-es szám a leggyengébb érték!. A válasz jelölése karikázással történik.)

Hogyan értékeli a jelenlegi agrár-mérnökstanár képzést?	1 2 3 4 5 6
Hogyan értékeli az agrár-mérnökstanárok szakmai felkészültségét?	1 2 3 4 5 6
Hogyan értékeli az agrár-mérnökstanárok pedagógiai felkészültségét?	1 2 3 4 5 6

A hatodik kérdés kvalitatív, az értékskálán való értékelés hasznos adatokat szolgáltat a képzés minőségéről, a tanárok szakmai és pedagógiai felkészültségéről. Az eddigi kérdéseket csak objektívan lehetett kitölteni, míg ebben közrejátsszik a szubjektum, az egyéni megítélés, vélemény, mely nagyon eltérő lehet, de mégis irányadó.

7. Az intézményükben tanító agrár-mérnökstanárok mely felsőfokú oktatási intézményben szerezték meg képesítésüket?

Kaposvári Egyetemen fő végzett.
.....egyetemen/főiskolán fő végzett.
.....egyetemen/főiskolán fő végzett.
.....egyetemen/főiskolán fő végzett.

Az alkalmazott agrár-mérnökstanárok nem csupán a Kaposvári Egyetemen végezhetnek. Ez is rendkívül érdekes abból a szempontból is, hogy a Kaposvári Egyetem, mint a régió ilyen képzést folytató intézménye, mennyire is fedi le kibocsátott diplomásaival a térséget és, hogy mennyire is lehetnek konkurenciák más intézmények.

8. Az intézményükben tanító agrár-mérnökstanár...

végez-e valamilyen tudományos munkát?	Igen, Fő. Nem.
folytat-e tanulmányokat még valahol?	Igen, Fő. Nem.

Indokoltnak tartottam megkérdezni, hogy az alkalmazott agrár-mérnökstanár milyen kvalitású is, hogy végez-e tudományos munkát, mennyire lehet számítani a későbbiekben az esetleges vezető szerepére. A kérdés másik feléből pedig arra kaphatunk választ, hogy folytat-e esetleg tanulmányokat még máshol, vagyis, hogy tovább szeretné-e képezni magát ez esetleges előrelépésért, be szeretné-e jobban biztosítani a helyét az intézményben a pedagógusok közt vagy azért tanul, hogy a pedagógiai pályát elhagyva máshol találja meg kedvezőbb számításait.

9. Sorolja fel, milyen tantárgyakat tanítanak intézményükben az agrár-mérnökstanárok?

Szakmai tárgyak:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Nem szakmai tárgyak:

.....

.....

.....

.....

.....

Ebből a kérdésből megtudhattuk, hogy az alkalmazott agrár-mérnök tanárok milyen szaktárgyakat tanítanak, sőt azt is, hogy a szakmai tantárgyakon felül oktatnak-e más, akár közismereti tantárgyat, mint például biológia. Ez azért is fontos, hogy megtudhassuk, hogy egy agrár-mérnök tanárt milyen sokrétűen is lehet alkalmazni, tehát, hogy helye a pedagógusok között milyen mértékben is indokolt.

10. Mezőgazdasági szaktárgyakat oktat-e nem agrár-mérnök tanár?
igen/nem

Ez a kérdés szinte az előző kérdés ellentettje, fordítottja, hogy az agrár-mérnök tanárok, mennyire is helyettesíthetők, nélkülözhetők, kiválthatók más végzettségű tanárokkal.

11. Várható-e nyugdíjazás az intézményükben?

Igen.

Hány éven belül? éven belül.

Az üresedő helyet kívánják-e agrár-mérnök tanárral feltölteni? igen/nem

Nem.

A 11. kérdés is az agrár-mérnök tanárok jövőbeni elhelyezkedési lehetőségeire világít rá, mely konkrét, különösebb magyarázatra nem szorul.

12. Intézményükben hány diák tanul jelenleg?fő
A tanulók közül hány fő a fiú?fő

Ennél a kérdésnél kiderül számunkra az iskola diáklétszáma, annak nemi összetétele, továbbá a 3. kérdéssel együtt vizsgálva megkaphatjuk az egy diákra jutó agrár-mérnök tanárok számát, az iskola agrár-mérnök tanár ellátottságát.

13. Intézményükben hány évfolyam van? évfolyam.

14. Intézményükben milyen mezőgazdasági szakoktatás folyik? (Több válasz is lehetséges. Jelezze a betűjel bekarikázásával!)

Intézményükben mezőgazdasági szakoktatás folyik

a) szakközépiskolai képzés keretében.

b) szakiskolai képzés keretében.

c) szakképzés keretében.

d) technikus képzés keretében.

e) felsőfokú képzés keretében.

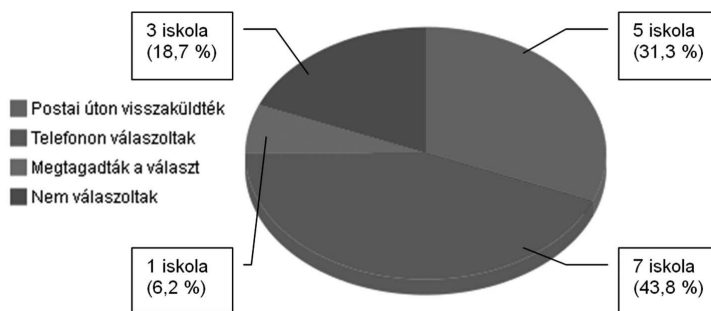
f) tanfolyami képzés keretében.

g) egyéb mezőgazdaságiképzés(-ek) folynak.

A 13. és a 14. kérdésből kiderül, hogy melyek azok az intézmények, melyek azok a képzési módok, amelyek igénylik az agrár-mérnök-tanárok alkalmazását.

Eredmények és azok értékelése

A postai úton elküldött 16 kérdőívből csak 5 iskola küldte vissza a kitöltött kérdőívet, ami pontosan 31,3 %-ot jelent. Manapság sokunkat megkeresnek termékbemutató és közvélemény-kutató kérdőívekkel e-mailben, telefonon vagy akár személyesen is, ameytől már alapjában véve is viszolygunk, menekülünk, fölöslegesnek tartjuk. Mai modern, felgyorsult korunk eredményének tudom be ezt a válaszadási hajlandóságot, kultúrát, mely silánynak mondható.

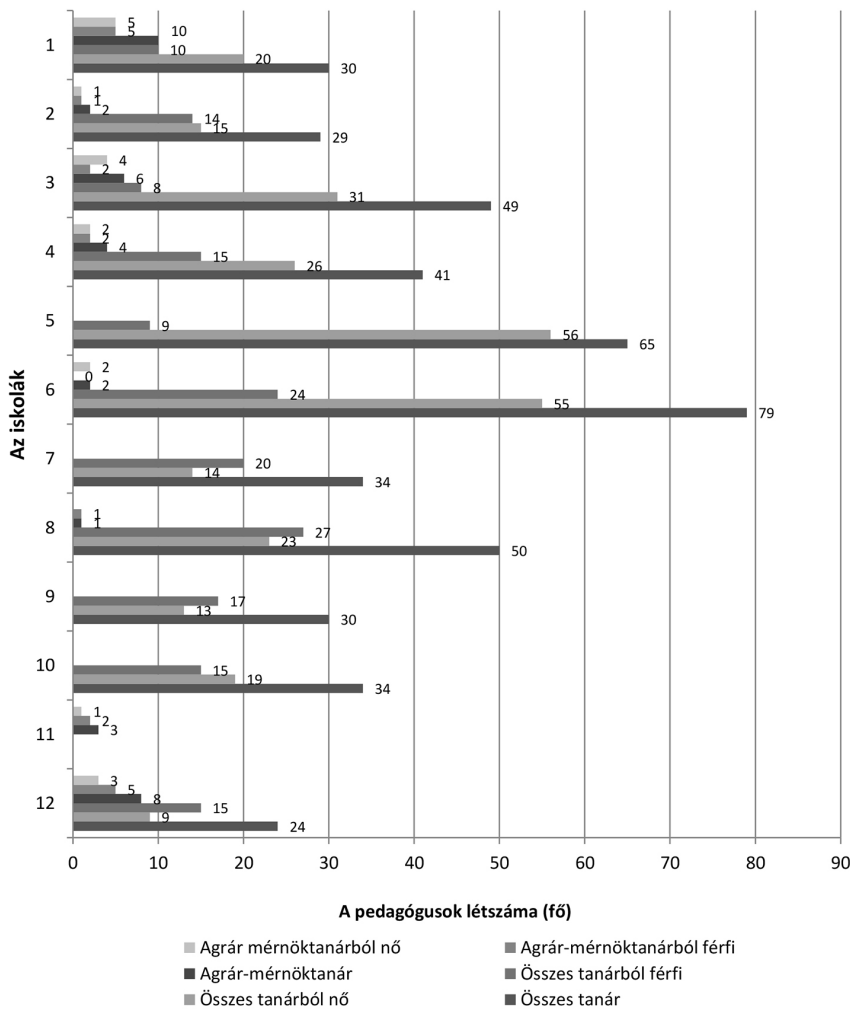

1. diagram | A kérdőívet visszaküldők aránya

Mivel nem voltam teljesen elégedett a postai úton visszaküldött kérdőívek, válaszok számát illetően, ezért másodsorra is megkerestem az intézményeket, de akkor már nem postai úton, hanem telefonon. Többszöri próbálkozás ellenére sem lehetett minden iskolát elérni.

Telefonon 7 iskolát sikerült megkeresni, ami több mint a postai úton kapott válaszok aránya, vagyis 43,8 %. Viszont a telefonon 1 iskola megtagadta a válaszadást.

Az összes, értékelhető válaszok száma 12, ami 75 %-ot jelent. 3 intézményt egyáltalán nem értem el, további 1 pedig nem válaszolt. Végül az összes megkapott válaszok aránya, a 75 %, jónak mondható, melyet már jól lehet értékelni. Lásd: 1. számú diagram.

2. diagram | A pedagógusok létszáma és nemi összetétele az egyes iskolákban a dél-dunántúli régióban (2012)

Az iskoláknak kiküldött kérdőívben rákérdeztem az intézményben dolgozó pedagógusok létszámára, azok nemi összetételére. Rendkívül fontos volt a vizsgálatom számára, hogy pontosan megismerjem azt az intézményes környezetet, ahol az agrár-mérnök tanárok tanítanak.

A kapott válaszokat a 2. számú diagramban feldolgozva láthatjuk. A kutatásomban kapott eredmény, többnyire beilleszkedik az országos tendenciába, miszerint a pedagógus szakma elnőiesedik, bár a mezőgazdasági szakoktatásban ez mégsem figyelhető meg olyan mértékben, mint az egyéb szakközépiskolák esetében. Az összes iskola esetében vizsgált összes pedagógus létszám 424 fő, melyből 174 fő a férfi, ami 41 %-ot jelent. Az agrárium és a hozzá tartozó részterületek, szakmák általában a férfiak körében örvendenek nagyobb népszerűségnek, ebből kifolyólag a gépészeti és állattenyésztési tárgyakat nagyobb arányban tanítják férfiak, mint az egyéb, például humán tárgyakat.

Ami a kutatásom egyik legfontosabb, legalapvetőbb információja az az, hogy hány fő agrár-mérnök tanár dolgozik a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakoktatást folytató intézményeiben.

A választ adó 12 intézményből 8 alkalmaz agrár-mérnök tanárokat. 3 intézményben megszűnt az agrár-szakoktatás. Megkeresésük azért is volt érdekes, mivel attól függetlenül, hogy megszűnt a mezőgazdasági szakoktatás, más közismereti tárgyak, például biológia, kémia vagy természetismeret oktatására alkalmazhattak volna agrár-mérnök tanárokat. A kapott eredményből kiderült, hogy ez nem így történt.

Kérdőívemben arra is megkértem a válaszadókat, hogy indokolják azt is, hogy miért nem alkalmaznak agrár-mérnök tanárokat. Így derült ki az is, hogy 1 intézményben van még mezőgazdasággal kapcsolatos szakoktatás, viszont az csupán a mezőgazdasági gépészetre terjed ki, melyhez az agrár-mérnök tanárok helyett speciálisan műszaki, gépészeti ismeretekkel rendelkező oktatót alkalmaznak.

Vizsgálatom szempontjából szintén különleges az, hogy az alkalmazott agrár-mérnök tanároknak milyen is pontosan a nemi összetétele. A kapott eredmény nagyon érdekes lett, hiszen az összes agrár-mérnök tanár létszámnak pontosan 50%-a a férfi, azaz 36-ból 18 fő. Ami szembemegy a pedagógus szakma elnőiesedő tendenciájával.

5. táblázat | Az agrár-mérnök tanárok létszáma az egyes iskolákban, létszamarányuk az összes pedagógus létszámhoz viszonyítva a dél-dunántúli régióban (2012)

	Iskolák											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A pedagógusok létszáma	30	29	49	41	65	79	34	50	30	34		24
Az agrár-mérnök tanárok létszáma	10	2	6	4		2		1			3	8
Az agrár-mérnök tanárok százalékos aránya	33,3	6,9	12,2	9,7	0	2,5	0	2	0	0		33,3

Az 5. számú táblázatot elemezve elmondható, hogy az agrár-mérnök tanárok aránya az összes pedagógus létszámhoz viszonyítva 10,6 %. Az eredménybe belekalkuláltam azt is, hogy az egyik intézmény csak az agrár-mérnök tanárok létszámáról szolgáltatott adatot, a pedagógusok összlétszámáról pedig nem, ezért arányosítottam abban az egy esetben az összes pedagógus létszámot. Viszont az egyes intézmények agrár-mérnök tanárok alkalmazásának mértékét, arányát vizsgálva elmondható, hogy nagy a szórás.

A legalacsonyabb arány 2 % a legmagasabb viszont 33,3 %, ami az összes pedagógus létszámnak pontosan a harmada, az előbbi értéknek pedig több mint tízszerese. E nagy szórásból is is kirajzolódik tisztán, hogy van még alkalmazási potencia ezen szakiskolák részéről. Hiszen ilyen logika szerint haladva akár több intézményben is fel lehetne duzzasztani az agrár-mérnök tanárok arányát 33,3 %-ra.

Viszont konkrétan is rákérdeztem a kérdőívemben arra, hogy az elkövetkezendő 5 esztendőben tervezik-e agrár-mérnök tanárok alkalmazását. A kapott eredményt az alábbi 6. számú táblázatban foglaltam össze:

6. táblázat | Az agrár-mérnök tanárok tervezett létszámnövekedése a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakközépiskoláiban 5 éven belül (2012)

	Iskolák											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2008-2012 években alkalmazott agrár-mérnök tanárok létszáma	1	1	6	1	0	0	0	0	0	0	2	2
2013-2017 években új agrár-mérnök tanárok tervezett alkalmazása	igen	igen	igen	igen	nem	nem	nem	igen	nem	nem	igen	igen

A kérdőívemben erre vonatkozóan feltett kérdés a következő volt: Intézményükben az elmúlt 5 évben alkalmaztak-e új agrár-mérnök tanárokat?

Azt is meg kellett adni, hogy hány főt. A táblázatból kiderül, hogy a 12 iskolából 6 iskola vett fel új agrár-mérnök tanárt a 2008-tól 2012-ig terjedő intervallumban, azaz az elmúlt 5 évben. Kettő iskola kivételével, ahol alkalmaznak agrár-mérnök tanárokat, mindenhol történt új agrár-mérnök tanár alkalmazása az elmúlt 5 évben.

A következő kérdés melyet feltettem kérdőívemben és a táblázat adatai alapján elemzek, az így szólt: Intézményük tervezi-e a következő 5 évben új agrár-mérnök tanárok alkalmazását?

A kutatásom eredményeképp megtudhattuk, hogy azok az iskolák, melyek az elmúlt 5 évben vettek fel új agrár-mérnök tanárokat, azok kivétel nélkül tervezik új agrár-mérnök tanárok felvételét az elkövetkezendő 5 évben is. Melynek egyik oka, hogy nyugdíjazás várható az intézményükben.

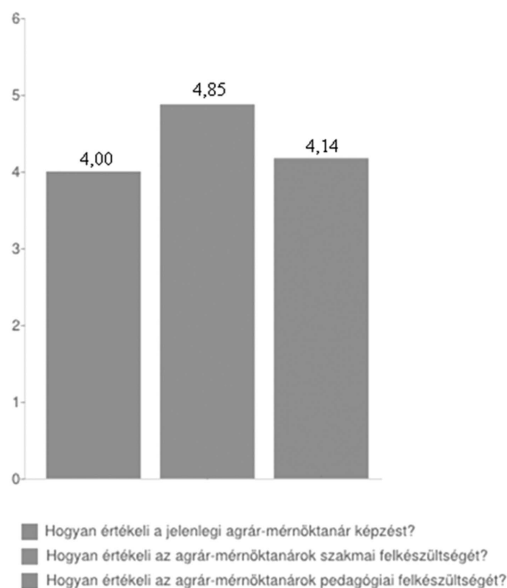
Emellett többen a válaszadók közül említették, hogy átalakul a szakképzés, a köznevelési törvényből kiszámítható változások okaként további agrár-mérnök tanár felvételre lesz szükség, mert az elkövetkezendő évek több szakmai, gyakorlati tárgya több agrár-mérnök tanárt igényel.

A hatodik kérdésem kvalitatív volt, melyben értékelést kellett megtenniük az intézményeknek az agrár-mérnök tanárokról vonatkozóan az 1-től 6-ig terjedő értékskálán.

Kutatásomnak ez az egyik legtöbbet mondó diagramja a 3. számú diagram. Itt az értékelés az intézmények részéről nem objektív, hanem szubjektív.

Az első, kék grafikonoszlop arra ad választ, hogy az intézmények, az intézményvezetők hogyan is értékelik a jelenlegi agrár-mérnök tanár képzést. Az összes iskola értékelésének átlaga ebben az esetben pontosan 4 volt, ami jónak mondható, ugyanakkor a másik két értékelendő tényező közül a leggyengébb. Itt kell hozzátenni, hogy Magyarországon 2006 óta a bolognai rendszer keretében működik a felsőoktatás, ami jelentős változásokat hozott az agrár-mérnök tanár képzésben is. Részben ezt a válaszadók negatív folyamatként élték meg, ezért úgy gondolták, hogy a tökéletes 6-os vagy a még kiválónak számító 5-ös értékskála helyett csak a 4-est választották.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy egyik intézmény sem minősített egyik esetben sem 2-es és 1-es értékekkel, ugyanakkor a 6-os értéket csak egy intézmény használta, ami szintén arra utal, hogy tökéletesnek, teljesen hibátlannak egy intézmény sem ítélte meg egy tényezőt sem.

3. diagram | Az agrár-mérnök tanárok képzésének, és felkészültségének értékelése (2012)

A piros grafikonoszlop azt mutatja, hogy hogyan értékelik az iskolák az agrár-mérnök tanárok szakmai felkészültségét. Az intézmények a szakmai felkészültségről gondolták, hogy ez az, ami leginkább erősségük az általuk alkalmazott agrár-mérnök tanároknak. Ezen egy tényező értékelésekor kaptunk 6-os értéket egy esetben. De az összesített átlag 4,85-ös érték. A pedagógiai felkészültségüket már gyengébbnek ítélték meg, itt 4,14-es átlag született.

E három tényező értékeléséből származó információk fontos visszacsatolást jelentenek az agrár-mérnök tanár képzést folytató egyetemeknek, így a Kaposvári Egyetem számára is.

A kapott eredményből világosan megfogalmazható, hogy az egyetemeken indokolt erősíteni a pedagógiai képzést, gyakorlatot, de az egész képzést általánosságában is erősebb, szilárdabb még komolyabb szakmai tudás megalapozásával kell felvértezni a válaszadók szerint. Leginkább a pedagógiai képzésre vonatkoztatóan. Mindez természetesen mindegyik ilyen képzést folytató egyetemre vonatkozik.

Kutatásomban ki szerettem volna deríteni, hogy a dél-dunántúli régió mezőgazdasági képzést folytató középiskoláinak agrár-mérnök tanár igényét elsősorban a régió meghatározó felsőoktatási intézménye, a Kaposvári Egyetem elégíti-e ki. A kapott eredmény meglepő volt. Lásd a 7. számú táblázatot.

7. számú táblázat | A dél-dunántúli régióban foglalkoztatott agrár-mérnök tanárok diplomáját kiadó felsőoktatási intézmény (2012)

	Iskolák											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Kaposvári Egyetem	■	■	■	■								
Gödöllői Egyetem	■		■	■				■			■	■
Keszthelyi Egyetem						■						

■ A diplomát kiadó egyetem jelzése

A Kaposvári Egyetemen végzett agrár-mérnök tanárokat csupán 4 iskola alkalmaz, Gödöllőn végzeteket pedig 6, ami másfélszerese az előbbinek. Keszthelyen végzett tanárt pedig csupán egy iskola alkalmaz.

A régióban a Gödöllői Egyetem dominanciája meglepő, érdekes, aminek okait mélyebbre ható kutatással kell majd megvizsgálni. Mindenesetre ez fontos figyelemfelhívás lehet a Kaposvári Egyetem számára.

A 8-as kérdésben rákérdeztem arra, hogy az adott intézményben dolgozó agrár-mérnök tanár végez-e valamilyen tudományos munkát, folytat-e még tanulmányokat valahol. Nem készítettem a kapott eredményeknek táblázatát, összesen 2 fő végez a visszajött adatok alapján ilyen tevékenységet. Főleg a telefonos megkeresésekkor tudtam meg ennek főbb okát, mely az volt, hogy a tanító agrár-mérnök tanárok már idősebbek, ezért nem szeretnének már tanulmányokat folytatni sehol.

A másik ok valószínűleg az, hogy az intézményekben dolgozó agrár-mérnök tanárok megtalálták számításukat, a mai gazdasági helyzetben örülnek meglévő munkahelyüknek, ezért ott próbálják magukat bebiztosítani, nem pedig más pálya felé kacsingatni.

Kutatásomban összegyűjtöttem azokat a tantárgyakat, melyeket agrár-mérnök tanárok tanítanak a dél-dunántúli régió mezőgazdasági szakképzést folytató intézményeiben, melyet a 8. számú táblázat ábrázol. A visszaérkezett válaszok alapján rendkívül széles az a szakmai tantárgyoktatási paletta, melyben az agrár-mérnök tanárok tevékenykednek. Egyes iskolákban az agrár-mérnök tanárok 4, másokban pedig 8 tantárgyat is tanítanak. Sokoldalú alkalmazhatóságukat, munkaerő-piaci szükségességüket az alábbi táblázat is igazolja.

8. számú táblázat | Az agrár-mérnökstanárok által tanított tantárgyak az egyes iskolákban a dél-dunántúli régióban (2012)

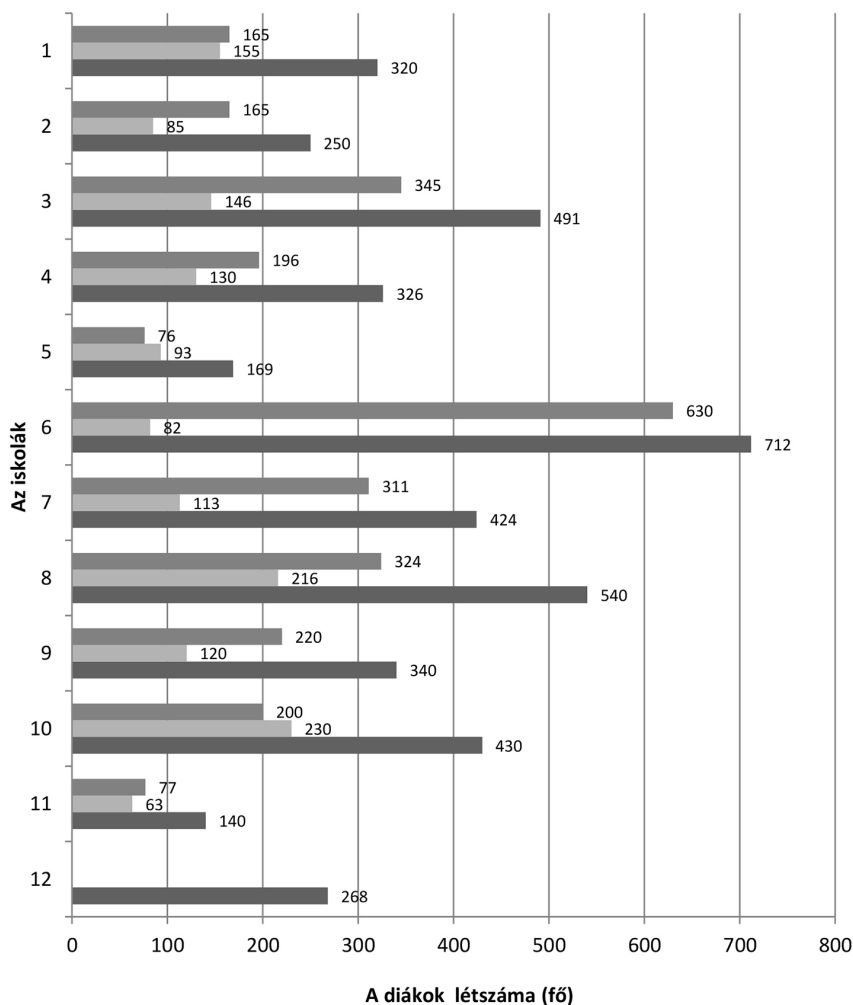
Tantárgyak	Iskolák											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
állattenyésztés												
állattenyésztési alapismeretek												
borászati géptan												
borászati technológia												
dísznövénytermesztés												
ellenőrzés												
fogathajtás												
gazdasági ismeretek												
gépüzemeltetés												
gyümölcsstermelés												
kertépítés-fenntartás												
kertészet												
kertészeti alapismeretek												
labor												
lovaglás												
mg. szakmai alapismeretek												
munkavédelem												
műszaki ismeretek												
növénytermesztés (általános)												
növényvédelem												
szervezés												
szőlőtermelés												
takarmányozástan												
természetismeret												

■ Az agrár-mérnökstanárok által tanított tantárgyak jelzése

Kutatásomban megvizsgáltam a szakközépiskolák diáklétszámát is, hiszen mi is indokolja leginkább a pedagógus alkalmazását, mint az, hogy mennyi a diákság létszáma, akiket tanítani kell. Lásd: 3. számú diagram. A beérkezett adatokat áttekintve megállapítható, hogy ezek az iskolák viszonylag nagy diáklétszámmal működnek, mely azt is jelenti, hogy érdeklődés van irántuk, az iskola jövője stabil, az agrár-mérnökstanár igény a jövőben biztosított. Ezen iskolák diáklétszáma a jövőben előreláthatólag növekedni fog a köznevelési törvényben lefektetett változtatásokból okán.

A diákok nemi összetételét megvizsgálva elmondható, hogy jóval magasabb a fiúk aránya a mezőgazdasági szakoktatásban, pontosan 65,4%. Ez kiteljesedik a mezőgazdasági gépészetre specializálódott intézményekben, de a többiben is általános tendencia.

Az 5-ös és a 10-es számmal jelölt iskolában a lányok létszáma dominál. Ezekben az iskolákban nincs mezőgazdasági szakképzés, továbbá nem alkalmaznak agrár-mérnökstanárokat.

4. számú diagram | A diákok létszáma és nemi összetétele az egyes iskolákban a dél-dunántúli régióban (2012)

Kérdőívem utolsó kérdése az volt, hogy milyen mezőgazdasági szakoktatás folyik az adott intézményben. Az iskolák összesen hatot neveztek meg: szakközépiskolai, szakiskolai, szakképzés, technikus, tanfolyami, ÚMVP. Két iskolában pedig egyikféle képzés sincs jelen.

Az iskolák túlnyomó többségében, vagyis tízben szakiskolai képzés folyik. Ezek közül hét iskola foglalkozik szakközépiskolai képzéssel is. Technikus képzést szintén hét intézmény biztosít. Tanfolyami keretek között négy, szakképzés keretében kettő, ÚMVP képzés keretében pedig egy iskola fejt ki munkáját.

Érdekes hogy az egyik intézményben csupán szakiskolai képzés van, egy másikban pedig mindegyik.

A 9. számú táblázatból megtudhatjuk, hogy milyen sokféle oktatási, képzési rendszer keretében alkalmazhatók az agrár-mérnökstanárok. A jövőben a mindennemű szakoktatás típusok nagyobb számban alkalmazása várható egyre több intézmény részéről, ami azt eredményezi, hogy az alábbi táblázat rubrikái egyre inkább felveszik a narancssárga szint, ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy az 1-es számmal jelölt intézményhez hasonló, a mezőgazdasági szakoktatási típusokból széles skálát nyújtó intézmények elterjedése várható. Ez több és több agrár-mérnökstanár alkalmazását jelenti.

A táblázat alsó sora az adott iskolában működő évfolyamok számát jelzi. A legkevesebb évfolyam létszám a 4 a legtöbb a 12.

9. számú táblázat | A dél-dunántúli régióban lévő egyes iskolákban alkalmazott szakoktatás típusok, évfolyamok száma (2012)

	Iskolák											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
szakközépiskolai												
szakiskolai												
szakképzés												
technikusi												
tanfolyami												
ÚMVP képzés												
évfolyamok száma	6	12	6	5	6	6	6	4	9	4	7	4

■ A szakoktatás típusok jelölése

Következtetések és javaslatok

A kutatásból, annak szakirodalmának tanulmányozásából, a kapott eredményekből, továbbá azok elemzésének segítségével az alábbi következtetéseket vonhatjuk le:

A kutatás módszereinek használatára tett javaslat az, hogy bármilyen kérdőíves kutatás végzésekor a postai úton történő megkeresés nem elegendő, mindenképpen egészítsük ki azt telefonos, akár internetes vagy személyes megkereséssel is.

Vizsgálatomból egyértelműen kiderült, hogy szinte minden mezőgazdasági szakképzést folytató intézmény alkalmaz agrár-mérnökstanárokat, igény van az alkalmazásukra, továbbá, hogy létszámuk bővíthető.

A primer kutatás eredményeivel egybecsengett a szakirodalmi források, törvények elemzése is, melyből kiderült, hogy a mezőgazdasági szakképzések száma, így az agrár-mérnökstanárok száma is növekedni fog.

További következtetés, hogy az agrár-mérnökstanári szakma nincs elnöiesedve, hiszen a vizsgálat eredményei 50-50%-os arányt jeleztek.

Az is beigazolódtott, hogy általánosságában megelégedettség tapasztalható az agrár-mérnökstanárok képességeit, tudását illetően.

Ugyanakkor egyik főbb konklúzió, hogy indokolt nagyobb figyelmet fordítani a képzési ismertetőben az egyetem által leírt célokra, hogy azok minél jobban megvalósuljanak.

Javaslataim elsősorban az agrár-mérnökstanár képzést végző intézmények irányába szólnak, melyek az elsődleges visszacsatolásból, a munkaerő-piacról, maguktól az agrár-mérnökstanárokat alkalmazó iskoláktól érkeztek a kérdőíven keresztül.

Konkrét következtetés, hogy az agrár-mérnökstanár képzés pedagógiai, gyakorlati modul részét erősíteni kell, ugyanis az iskolák az agrár-mérnökstanárok pedagógiai felkészültségével voltak a legkevésbé elégedettek.

A kutatásból levonhatjuk azt a konzekvenciát, hogy az agrár-mérnökstanárok sok szakmai tantárgyat tanítanak, sokoldalúan alkalmazhatók, munkaerő-piaci értékük nagy.

További javaslat, hogy a vizsgálatot a dél-dunántúli régió helyett ki kell terjeszteni az egész országra, országon kívülre, továbbá indokolt lehet a mélyebb összefüggések feltárása is.